

NR 52

Gör egen växtnäring

Genom att utgå utifrån de resurser som finns på kolonilotten kan man enkelt göra egen växtnäring. Billigt, miljövänligt och fritt från rester av ogräsmedel (pyralider) som används i lantbruket.

Ogräsmedel i växtnäring

De senaste två åren har en stor skandal uppdragats, det har visat sig att rester av kemiska ogräsmedel (pyralider) hittats i flytande ekologiska gödselmedel. Även en del hönsgödsel, kogödsel och hästgödsel har visat sig innehålla bekämpningsmedlen. Pyralider hamnar i gödseln efter att djuren ätit kontaminerad foder. Ämnet bryts ner mycket långsamt och det behövs bara mycket små mängder för att känsliga växter ska skadas. Det går att göra egen test för att se om stallgödsel innehåller pyralid. Så några ärtor i en kruka med såjord. När plantorna vuxit och fått några blad ges stallgödsel uppblandat med vatten. Bara efter några veckor kan skador upptäckas i form av missbildade blad.

Vi får hoppas att regelverket och kontrollen förstärks så att det går att lita på att alla flytande gödselmedel som sägs vara ekologiska verkligen är det.

Flytande växtnäring

Som tur är så är det inte så svårt att göra egen flytande växtnäring. Alla växter går att använda och tillvägagångssättet är det samma. Samla ihop gröna blad från växter i din närhet och blötlägg dem i en tunna. Det är inte så viktigt med exakta proportioner men 1 kg grönt till 10 liter vatten är ett bra riktmärke. Täck tunnan med ett lock så inte flugor och andra djur drunknar. Syresätt blandningen genom att röra om med några dagars mellanrum. Efter några dagar börjar det lukta, i vissa fall om sanningen ska fram, stinka. Det går att använda brygden redan nu men bäst blir det om det får stå minst en vecka. Fyll på med mer blad och vatten allt eftersom under sommaren. För att få en klarare vätska som inte fastnar i vattenkannans sil kan växterna läggas i en nätpåse. Späd gödselvattnet till 'tefärg' innan det vattnas ut om det verkar riktigt kraftigt. Vattna helst en mulen dag, eller tidigt på morgonen och inte direkt på grönsaker som snart ska skördas. Vattna i jorden runt växterna i stället för på bladen. Om jorden är mycket torr bör den vattnas med rent vatten innan gödselvattnet sprids för att skona känsliga rötter. De urvattnade växterna kan läggas runt riktigt hungriga växter som kål och squash, eller på komposten.

Eftersom näringsinnehållet varierar mellan olika växtmaterial är det alltid bra att ge lite extra näring genom att täcka bäddarna med gräsklipp eller annat grönt under sommaren. Gröna blad förmultnar snabbt och är rika på kväve och andra näringsämnen som snabbt blir tillgängligt för växterna.

Gräsklippet hjälper dessutom till att hålla jorden fuktig och hindrar ogräsfrön att gro.

Nässelvatten

Att vattna med nässelvatten är ett välkänt knep för att få fart på hungriga växter. Enkelt att göra under hela säsongen och kostar inte mer än lite arbete. Brännässlor växer på näringsrik mark och är nog den växt som innehåller mest kväve (N) men även mängder av viktiga spårämnen. Kväveinnehållet är störst på våren då nässlorna är unga. Har man ett nässelställe så kan man plocka de allra spädaste till en god nässelsoppa, de lite grövre går till trädgården. Snart växer det upp nya nässlor som kan plockas hela sommaren.

Vallört, älggräs, och annat grönt

Vallört som blötläggs innan de går i blom innehåller mycket fosfor och en hel del magnesium om de plockas efter blomningen. Även älggräs innehåller mycket fosfor och mikronäringsämnen. Älggräs växer ofta i stor mängd på lite fuktigare ängar och ger mängder av grönmassa. Som bonus kan man göra saft av de ljuvligt doftande blommorna på samma sätt som flädersaft. Älggräset är en medicinalväxt som innehåller salicylsyra och har använts både mot värk och feber.

Annat grönt som det finns rikligt av är blad från träd och buskar. De är näringsrikast på våren när de fortfarande är späda. Blandningar av många växtslag ger ett bra resultat och även ogräs som kirskål och maskrosor kan göra nytta. Bara att lägga ner i tunnan och fyll på med vatten och lägga på locket. Jäsningsprocessen som starar förstör både rötter och frön vilket gör att det inte är någon fara för spridning.

Brännässlor är näringsrika och passar bra till växtnäring.

Andra näringsrika blandningar

Att vattna ut gödsel ger ett snabbt resultat eftersom alla näringsämnen blir lättare att ta upp av växternas rötter. 1 del hönsgödsel i 10 delar vatten behöver bara stå ett dygn och kan sedan spädas ytterligare innan det vattnas ut. Gödsel från andra djur som häst, får, och kor kan också blötläggas men innehåller inte lika mycket kväve som hönsgödsel och passar bättre nedmyllat direkt i jorden.

Blodmjöl är rikt på kväve och kan blandas direkt i jorden eller i trädgårdskomposten. För snabbare resultat vid akut kvävebrist kan 11/2 dl blodmjöl blandas med 10 l vatten, rör om och låt det stå tills allt löst sig. Blandningen räcker till ungefär 5 kvadratmeter, beroende på växtslag. Späd till halva styrkan för att vattna småplantor på våren.

Guldvatten

Guldvatten (urin) är ett utmärkt gödselmedel som innehåller alla näringsämnen som växterna behöver och dessutom i rätt proportioner.

Urin är gratis, lättillgängligt och kan användas till alla växter. Passar utmärkt till alla prydnadsväxter i krukor och lådor. Vattna inte grönsaker som skall skördas inom ett par veckor med guldvatten. Hur mycket urin ska spädas varierar efter koncentrationen, starkast är morgonurin. (Läs mer i Lätt om odling nr 40.)

Odling grönt gödsel

Om det finns plats över i trädgården finns det många olika växtslag som kan odlas för att sedan användas som grön gödsling och gödselvatten. Blodklöver, honungsfacelia och bovete brukar finnas i mindre fröpåsar passande för en yta stor som en pallkrage. Vit lupin, *Lupinus albus*, är en ettårig lupin som förutom att fixera kväve tar upp stora mängder mangan, Mg. Den har svårt att sprida sig hos oss och är inte invasiv. (Läs mer om grön gödsling i Lätt om odling nr 21)

Bokashi

Bokashi har blivit en allt mer populär metod att ta till vara köksavfall. Med hjälp av mikroorganismer som kräver en syrefattig miljö bryts matrester snabbt ner och kan sedan grävas ner i rabatter och köksland. Bokashi har lågt pH-värde och är mycket näringsrik och måste därför noggrant blandas ut med befintlig jord för att växtrötterna inte ska brännas. Bokashi ger även en del lakvatten som kan spädas och användas som gödselvatten. En fördel är att tillgången på gödselvatten finns året runt.

Tång

Tång har använts som gödsel i havsnära trädgårdar sedan urminnes tider. Tången är rik på kväve, fosfor och kalium men även flera viktiga mikronäringsämnen som bor och jod. Eftersom tången kommer ur havet innehåller den en hel del salt och måste därför sköljas av med färskvatten

innan den läggs i landen. Sparris är en strandväxt som älskar tång, men alla växter trivs i den mull som ett lager tång tillför jorden. Tänk på att tång från Östersjön kan innehålla förhöjda halter av tungmetaller och ska därför användas med viss försiktighet.

Kisel stärker

Kisel (Si) tillhör mikronäringsämnen och behovet av kisel växlar mellan olika växtslag. Kisel stärker växtens cellväggar vilket gör det svårare för svampsjukdomar att angripa bladen. Nässlor och åkerfräken innehåller mycket kisel och kan efter att ha legat i vatten 4-5 dagar duschas på växter som lätt får mjöldagg. Däremot hindrar nässelvatten inte bladlössens framfart mer än en hård stråle vanligt vatten.

Spara gödselvatten över vintern

När tomater och andra växter som behöver en tidig start börjar växa krävs extra näring. Då är det ont om växter ute att göra gödselvatten av men sommarens gödselvatten går att spara. Tappa upp koncentrerad lösning från tunnan i petflaskor och stoppa dem i frysen. När de tas fram på vårvintern ska blandningen spädas och luftas. Låt den stå i kannan någon timma för att syresättas, då mår växternas rötter bättre.

Honungsfacelia fungerar bra som grön gödsling och är mycket uppskattad av pollinerande insekter.